

Etkinlikler - Özetler

Çift Metalli Düzenden "Topal" Altın Standardına: 19. Yüzyılda Osmanlı Para Sistemi

Şevket Pamuk

On dokuzuncu yüzyıl, Osmanlı ekonomisinin dünya ekonomisine entegrasyonunun arttığı bir dönemdi. Bu bütünleşme, Avrupalılar'ın Osmanlı İmparatorluğu'ndaki yatırımları ve dış ticaretteki hızlı genişlemenin bir sonucuydu. Osmanlı para sisteminin hakim uluslararası eğilimlere daha uygun hale gelmesini sağlayan büyük değişimler, bu geniş kapsamlı ekonomik gelişmelere eşlik etti.

1840'larda, iç ve dış baskılar altındaki Osmanlı hükümeti, tağşişe son vererek, çift metalli düzeni ve istikrarlı para basımını benimsedi. Bu uygulamanın, fiyatların daha istikrarlı olmasını sağlayacağı, Avrupa ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki ticaret ve sermaye akışını artıracığı umuluyordu. Ancak, altın ve gümüş sikke kullanımı, Osmanlı para sistemindeki aksaklıkların giderilmesine yetmedi. Osmanlı hükümetleri, on dokuzuncu yüzyıl boyunca, bütçeyi dengelemekte zorlandı ve mali problemlerle başa çıkmak için, çeşitli kısa ve uzun vadeli tedbirlere başvurdu. Ek gelir yaratma ve borç alma yönündeki girişimler, para sistemi üzerinde önemli sonuçlar doğurdu.

1870'lerde, ekonomik alanda dünyanın önde gelen ülkeleri, altın ve gümüş kullanımından vazgeçerek altın standardını benimsedi. Bu değişiklikler, Osmanlı Hükümeti'nin dış borçları için moratoryum ilân etmesi yüzünden Avrupa ülkelerinin baskılarına özellikle açık olduğu bir dönemde gerçekleşmişti. 1881'de borçların kapatılması programının bir parçası olarak, Osmanlı Hükümeti altın-gümüş sistemini tamamen terk etti. Gümüş ile altın arasındaki ilişkiye son verildi ve altın Osmanlı parasının standardı olarak kabul edildi. Buna rağmen, günlük işlemlerin çoğunda gümüş kuruluşların kullanılmasına devam edildi. Esas olarak altınla, kısmen de gümüşle desteklenen Osmanlı para birimi, "topal mikyas"a yeni bir örnek oluşturdu. Ortaya çıkmakta olan bu sistem birçok yönden, uluslararası sisteme daha çok entegrasyon ve istikrar yönünde Avrupa'nın menfaatleri doğrultusundaki önceliklerle, düşük gelirli bir tarım ülkesinin gerçekleri arasındaki bir uzlaşma niteliğindedir.